

Napos oldal

A DÉLMAGYARORSZÁG ÉS A DÉLVILÁG KULTURÁLIS MAGAZINJA ■ SZERKESZTI KECZER GABRIELLA

Törőcsik Mari játssza York hercegnét, III. Richárd anyját a szegedi szabadtéren

„A legnagyobb rendezők hittek bennem”

ELŐSZÖR JÁTSZIK A SZEGEDI SZABADTÉREN **TÖRŐCSIK MARI**, AKI JÚLIUS 5-ÉN ÉS 6-ÁN YORK HERCEGNÉT ALAKÍTJA VALLÓ PÉTER RENDEZÉSÉBEN SHAKESPEARE III. RICHÁRDJÁBAN.

– Jól tudom, hogy eddig soha nem lépett fel a Dóm téren?

– Valóban nem játszottam még itt, sőt még csak előadást sem láttam. Egyszer ugyan felkért Vámos László egy nagy főszerepre, de nem mertem elvállalni, mert úgy éreztem, túl nagy tér ez nekem. Ma azonban már olyan fejlett technika áll rendelkezésünkre, mikroportok, profi világítási megoldások, hogy segítségükkel sok nehézséget le lehet győzni. A színésznek a hangmérnökre kell bízni magát, mert hihetetlen, hogy mi minden múlik rajta. Azért mondtam most igent Valló Péternek, mert nagyon megszerettem őt, amikor az új Spiró-darabot csináltunk együtt a Tivoli-ban. Gondoltam, ha meg akarja rendezni itt a III. Richárdot, akkor biztosan kitalált valami eredetit. A legnagyobb ellenfelünk most az idő. Nekem viszonylag kevés dolgom van, így csak-csak összeszedem magam, de csodálom a főszerepet játszó Kulka Jánost, akinek belülről is fel kell készülnie.

– Kulka János azt nyilatkozta, már azért megéri eljátszani III. Richárd szerepét, mert életében először együtt dolgozhat önnel.

– Amikor felkérnek, nem szoktam megkérdezni, kikkel játszom majd, de ezúttal kíváncsi voltam, ki lesz III. Richárd. Amikor megtudtam, hogy Kulka, rögtön rávágtam: akkor jövők. Jól esik, ha a kollégák kicsit elfogultak velem. Ilyen volt például Gregor Jóska is, amikor néhány éve a Hegedűs a háztetőn csináltuk Szolnokon. Először nevettem, amikor meghallottam, hogy kettőst kell majd énekelnem vele. Ő pedig állítólag attól tartott, hogy prózát kell mondania velem. A műfaji különbségek

már a próbák alatt pillanatok alatt eltűntek, és olyan mélyen megszerettük egymást, ami ritkaság ezen a pályán. Tapasztalataim szerint nem minden nagy operaénekes tud dalolni. Amikor Jóskával énekeltünk, teljesen „leszállt” hozzám, és olyan finoman dalolt, mintha soha nem énekelt volna nagyobb hangon.

– Valló Péter a mába tette Shakespeare darabját. Mit gondol az ilyen rendezői megoldásokról?

– Mindent lehet, ha a rendező gondolkodása tiszta, és pontosan újrafogalmazza a darabot. Az egyik legnagyobb élményem a Rómeó és Júlia néhány évvel ezelőtt készült filmváltozata, amelyben Leonardo Di Caprio játszotta Rómeót. Sokat olvastam a zürjeiről különböző magazinokban, magamban el is könyveltem, kicsoda hülye alak lehet. Amikor megnéztem a filmet, ami napjaink Brazilijában játszódik, megdöbbentem, mert életemben nem láttam még ilyen Rómeó és Juliát, amelyben úgy zengett volna föl az a szerelem, az a vágyódás, amiért a darab megíródott. Zeneileg is megszólalt benne Shakespeare. Ez a film is megerősítette a véleményemet: mindent lehet, ha a rendező világosan gondolkodik a műről, és nem csupán ötletgazdag. Ami pontos és érthető, azt a közönség is el tudja fogadni. A III. Richárdból is kiderül: Shakespeare-ben az a csodálatos, hogy olyan dolgokat tud az emberről, az emberi kapcsolatokról, a gonoszságról, a szerelemlről és a barátságról, amelyek minden korban érvényesek.

– Tudatos vagy inkább ösztönös színésznőnek tartja önmagát?

■ A nemzet színésze először szerepel a Dóm téren. (Fotó: Karnok Csaba)

– Intellektuális alkatú rendezők kezében nőttem fel, azt szoktam mondani: férfiszerepek kapcsán lettem színésznő. Inkább tudatos színésznek gondolom magam, de rögtön hozzá kell tennem, ezt a pályát nem lehet érzékenység és ösztönösség nélkül csinálni. Egy-egy ihletett pillanatban sokszor teljesen váratlanul, tudatosság nélkül születik meg valami az emberben. Ha az idegrendszerem koncentrált, akkor ezt rögzíteni is tudom, és később pontosan felhasználhatom. Akármennyire gyakorlott is valaki, ezt nagyon nehéz megcsinálni, ezért időt kell rá hagyni a próbák során.

– Mit gondol, milyen Nemzeti Színházra lenne szüksége Magyarországnak a 21. században?

– Európai tradíció, hogy van az országoknak nemzeti színházuk. Azért találták ki, hogy összegyűjtsék ott a legjobb minősége-

ket, és a színházművészetet legálább abban az egyetlen teátrum-ban ne szolgáltatassák ki a pénz hatalmának. Mindenhol a nemzeti színházakban fizetik meg legjobban a színészeket, cserébe azt várják, hogy igyekezzenek az ország legjobb színházát megteremteni. A mi Nemzeti Színházunkban is elengedhetetlen, hogy a legnagyobb tehetségek, a legnagyobb hatású színházi gondolkodók dolgozzanak. Aki-eknek törekedniük kell arra, hogy nagyon jó és abszolút korszerű színházat csináljanak.

– Filmjei révén a világban ma a legismertebb magyar színésznő, úgy tűnik, mégsem a sztárok életét éli, civilben még csak nem is sminkeli magát, és szimpáti-
kus természetességgel vállalja a korát.

– Soha nem törődtem azzal, hogy öregszem. Ötvenöt éves koromban csodálkoztam el először azon: már leéltam az életem na-

gyobbik felét. Hatvanöt évesen gondoltam először arra: milyen kár, hogy nem lehet megállítani az időt. Nagyon-nagyon szeretek élni, ám az ember szembesül ezzel, hogy előbb-utóbb eljön egy pont, amikor vége. Sajnálom, hogy így van, de az az egyetlen biztos dolog az életünkben, hogy mindannyian meg fogunk halni. Nem tudom követni azoknak a nőknek a gondolkodásmódját, akik pasztikázzák magukat, mert számomra rendkívül fontos az összhang. Hogy kívül és belül harmónia legyen az emberben. A ráncoktól nem félek, csak a szenvedéstől. Szeretném strammul végigcsinálni azokat az éveket, amelyek még várnak rám.

– Az elmúlt évadban a Katona József Színházban Weöres Sándor Szent György és a sárkány című darabjában Inganga királynőt játszotta, amivel elnyerte a Pécsi Országos Színházi Találkozón a legjobb színésznő-

nek járó díjat. Ennyi hazai és külföldi kitüntetéssel, fesztiváldíjjal a tarsolyában számitanak még valamit az újabb elismerések?

– Negyvenhét éve vagyok a pályán, és a díjak tekintetében is mindig meglehetősen elkényeztetett voltam. Azért esnek jól ennyi év után is az újabb elismerések, mert megerősítenek abban, hogy tudok még valamit adni a szakmának és a közönségnek.

– És mit jelent a nemzet színésze cím?

– Nézzünk szembe a dolgokkal: mindannyian, akik megkaptuk, leéltük a pályánk és az életünk nagy részét a szocializmusban. Ha annak idején normális szerződéseket kötöttek volna velünk, most megélhetnénk a múltunkból, hiszen nekem például minden héten vetíti valamelyik csatorna valamelyik filmemet. Annak a francia színésznek, aki a Comédie Française-ből megy nyugdíjba, nincs megélhetési gondja. A nemzet színésze címet Schwajda György találta ki, aki imádja a színészeket, és jól ismeri a helyzetüket. Nagy dolognak tartom, hogy megkönnyítik vele az életünket, így nem kell ma is éjjel-nappal dolgoznunk.

– Mára szinte élő legendává vált. Hogy viseli?

– Szeretném hinni, hogy jól dolgoztam fel önmagamban a bukásokat és a sikereket is. A nagy bukásaim után mindig összeomlottam, de pillanatok alatt összeszedtem magam, és mindig akkor bíztam legjobban önmagamban. Persze könnyű volt nekem, mert a legnagyobbak hittek bennem és biztattak. A nagy sikerek után inkább rémület lett úrrá rajtam: tudok-e még valamit adni. Azt hiszem, addig szabad csak a pályán maradni, amíg a rendezők elhitetik velem, hogy érdemes, mert tudok még legalább egy centit előre lépni.

HOLLÓSI ZSOLT

A szócikkek nem változtak, legföljebb javultak

TEMESI FERENC (KÉPÜNKÖN), A 27 ÉVE PESTEN ÉLŐ SZEGEDI ÍRÓ KÉT-SZER IS JÁRT ITTHON A POR ÚJ, KÖNYVHETI KIADÁSA ÜRÜGYÉN.

Jellegetesen „temesis” gesztusokat (gondolkodás- és viselkedésformákat, kifejezésmódokat) véltem fölfedezni találkozásunk rövid ideje alatt. Ő számos szegedi író illesztette a szót: figura. Nos, ha valaki, Temesi maga – igazán az.

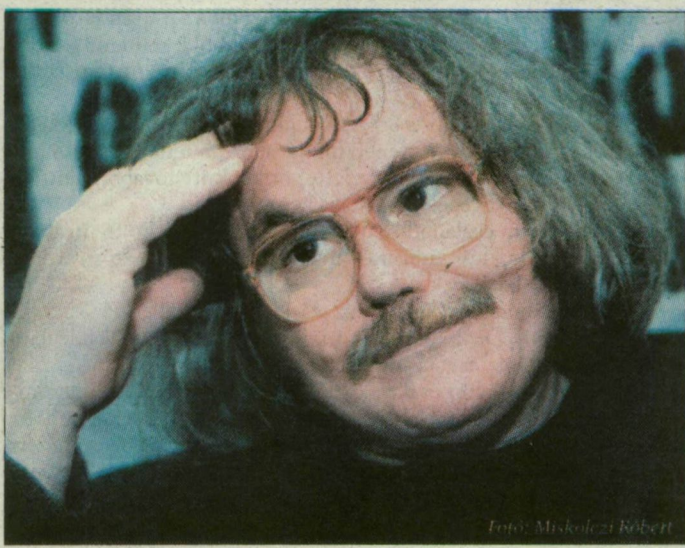
– Első az olvasó! – mondta megföllebbezhetetlenül a Dugonics téren, ahol egy kempingasztalnál ült a könyvsátor mellett, árnyékban, harminc fokban, s ennek az igazságnak a jegyében el is küldte a türelmetlenkedő tévéseket még az itteninél is melegebb éghajlatra. Engem csak azért fogadott (a kegyeibe), mert időben biztosítottam róla, hogy szerintem is első az olvasó. És kívánnám, ha lehet, míg elfognak a dedikációra várók. Aztán dedikáltattam, szabadkozva, hogy a Por első kiadását, mert az újat még... Szóval az új nekem drága, tettem vallomást, de semmi együttérzést nem mutatott. Csak írás közben enyhült meg, és a régi második kötetbe már

egyenesen hízelgő szavakat rótt. Utóbb azt is elárulta, hogy olvasa ezt az újságot – online. Megemlített egy fantasztikus keresőprogramot is, és innen pár másodperc alatt kikötöttünk a gyerekeinknél, egyként a szegedi egyetemen, ugyanazt a programozó matematikus- közgazdasági szakot választották, számítógép-őrültek, mit lehet tenni – sopánkodtunk és megértően vigyorogtunk egymás szemérmetlen szülői büszkeségén. Im már a legközelebbi kocsmában. Ahol egyáltalán nem leplezte, hogy az éppen futó vébémeccs sokkal jobban érdekli, mint holmi firkász-kérdések. Pedig ír újság is, irodalmi publicisztikának nevezik a műfajt, rá is fér az ilyesmi a Magyar Nemzetre, mondtam némi epével, mire somolyogva megkérdezte, tudom-e, hogy micsoda rohamtempóban szokik fölfelé nevezett orgánus példányszáma mostanában... Ennyit a politikáról.

Szóval Temesi – ilyen. Figura.

Mint amilyen Gall volt, mondjuk, a Gall címszó ihletője. Eredetije.

– Szeged mindig újratermeli ezeket a figurákat – mondta az író elgondolkodva, majd hirtelen fölszegte a fejét, valódi düh villant a szemében. – Fölneveli a gyerekeit ez a város, akiknek azt el kell menni innen, mert különben megfojtja őket! Imádom és utálom. Egyre jobban.

Fotó: Miskolczi Róbert

Tiszta erőből bezúdíttott egy kortyot a sörből, azután már nem lehetett megtudni, hogy egyre jobban imádja vagy ellenkezőleg, legföljebb következtetni lehetett, abból, hogy válogatott szellemességek fölvonultatásával, de kétségtelenül szidott egy-két – alakot.

Szóval – ilyen, értünk haragszik, azt hiszem. Akik itt élünk. Beszéljünk a könyvről, javasol-

tam, hiszen az a legfontosabb, meg az olvasók, persze. A 666 szócikk nem változott, mondta, a zárt szerkezetet nem lehet megbontani. Akár a vers. Vagy a zene. A nyugodt meséléshez kell lennie a formák. (Temesi formázott. Is.) De az új kiadásba került mégis egy új kínai alcímszó, csodás, ősi példázattal a tükörről és a porról. A kínai dolgok nemcsak azért fontosak, mert ott keresendő a magyarok őshazája. Hanem?

– Meggyőződésem, hogy a 21. század Azsia százada lesz – mondta. – Egymilliárd-háromszázmillió ember! Kínaiak! – nézett rám jelentőségeltjesen és élvezettel sorolta, hogy a kínaiak olyanok, mint a tápaiak, ahol tudvalevően ki van írva a kocsmára: „Itt a világ közepe, ha nem hiszöd, gyere be”, vagyis befogadók – a világ közepén. Tudvalevően Kínában öt égtáj van, a Közép az ötödik, s ennek a középső birodalomban élő rengeteg embernek a nyelvén nincs igeidő, az idő számukra nem érdekes. Akármik is tudnak várni...

– Ilyen önbizalommal kellene élni – fogalmazott tanulnivalót

az író, aki kínaiul 39 éves korában kezdett tanulni, azok után, hogy bírta már az angolt, a franciát, az orosz, a németet, a finnt, a spanyolt, kicsit a japant is – ki tudja, melyik nyelvet meg. (Temesi nyelvvőrlött. Is.) Amúgy Kínában (Temesi utazás-őrült. Is.) nem mellesleg fölfigyelt a tarotra, mint az inspiráló kultúra részletére – bár már az édesapja is tarokkozott Szegeden Tömörkény Erzsébettel –, majd átképezte magát mesterjósna, és úgy gondolta el az életet tovább, hogy délelőtt ír kedvére, délután meg jósol, mert meg kell élni valamiből, csak ebből semmi sem lett, mert a jóslás elvette az energiát (meg a délelőttöt is) és abba kellett hagyni, hogy írni lehessen.

Így mentek a dolgok régen. Talvaly regényt írt egyenesen filmbe a negyvenesekről Tiszavirág címmel, és megjelent Babonáskönyv című munkája is.

Mostanában megint egy nagyregény készül, öt kisebb regény folyik egy nagy formába. Többet nem lehet mondani erről. Babonából.

SULYOK ERZSÉBET